

พิพิธภัณฑ์วรรณคดีไต้หวันแห่งชาติ

NATIONAL MUSEUM OF TAIWAN LITERATURE

ธเนศ เวศร์ภาดา

DHANATE VESPADA

สาขาวิชาภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร คณะมนุษยศาสตร์และประยุกต์ศิลป์ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย

DEPARTMENT OF THAI FOR COMMUNICATION, SCHOOL OF HUMANITIES AND APPLIED ARTS,
UNIVERSITY OF THE THAI CHAMBER OF COMMERCE

บทคัดย่อ

บทความนี้มุ่งหมายจะแนะนำพิพิธภัณฑ์วรรณคดีไต้หวันแห่งชาติให้เห็นเนื้อหาและรูปแบบของนิทรรศการที่ทำให้ผู้ชมเกิดความเข้าใจความเป็นมา ภาพรวม และลักษณะเด่นของวรรณคดีไต้หวัน อีกทั้งทำให้ผู้ชมเกิดความตระหนักถึงความสำคัญของการสร้างพิพิธภัณฑ์วรรณคดีแห่งชาติ เพื่อแสดงให้เห็นคุณค่าของวรรณคดีอันเป็นดัชนีชี้วัดความเจริญของชาติ

คำสำคัญ : พิพิธภัณฑ์ วรรณคดีไต้หวัน

Abstract

The article aims to introduce the National Museum of Taiwan Literature to the readers to show the contents and form of the exhibition that helps the audience understand the background and characteristics of Taiwan literature. In addition, it attempts to make the audience realize the significance of the construction of the National Museum of Taiwan Literature in order to reveal the value of literature which is an index indicating the prosperity of a nation.

Institute of Culture and Arts

keywords : museum Taiwan Literature

บทนำ

พิพิธภัณฑ์วรรณคดีไต้หวันแห่งชาติ ตั้งอยู่ที่ถนนจงเจิ้ง เมืองไถหนาน (Tainan City) ก่อตั้งอย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ 17 ตุลาคม 2003 (พ.ศ. 2546) อาคารหลังนี้มีประวัติสืบย้อนไปร่วม 100 ปี เดิมเป็นที่ตั้งของศูนย์ราชการประจำเขตไถหนานในยุคที่ญี่ปุ่นปกครองไต้หวัน ช่วงปี 1895-1945 (พ.ศ. 2438-2488) ต่อมาใช้เป็นที่ทำการรัฐบาลไถหนาน ออกแบบโดยสถาปนิกชาวญี่ปุ่นที่มีชื่อเสียงมากในไต้หวัน คือ Moriama Matsunosuke

Moriama Matsunosuke [1869-1949 (พ.ศ. 2412-2492)] เป็นสถาปนิกชาวญี่ปุ่น สำเร็จการศึกษา ณ ภาควิชาสถาปัตยกรรม มหาวิทยาลัยโตเกียว ได้รับรางวัลที่ 1 จากวิทยานิพนธ์ "University Hall" ในปี 1906 (พ.ศ.2449) เขาได้รับการว่าจ้างในฐานะพนักงานสัญญาจ้างจาก Department of Bureau of Building and Construction of the Taiwan Governor-General Office และในปี 1910 (พ.ศ. 2453) ได้รับการว่าจ้างอย่างเป็นทางการในตำแหน่งวิศวกร ซึ่งรับผิดชอบการออกแบบสถานที่ทำการของรัฐบาลไต้หวันที่อยู่ใต้อาณานิคมของญี่ปุ่น (Encyclopedia of Taiwan, 2010) เขาอาศัยอยู่ในไต้หวันร่วม 14 ปี ผลงานที่สร้างชื่อเสียงให้แก่เขา คือการออกแบบ ทำเนียบประธานาธิบดี (the Presidential Office) ซึ่งแต่เดิมใช้เป็นที่ทำการของผู้สำเร็จราชการ และเรือนรับรองแห่งไทเป (the Taipei Guest House) ซึ่งใช้เป็นที่พักของ

ผู้สำเร็จราชการ เขาได้รับการยกย่องให้เป็นผู้นำในการกำหนดสไตล์ของอาคารสาธารณะในไต้หวัน (the helmsman who shaped the style of public buildings in Taipei) (Shelley Shan, 2009)

อาคารพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติไต้หวันแห่งชาตินี้สะท้อนลักษณะทางสถาปัตยกรรมยุโรปร่วมสมัย ระหว่างสงครามโลกครั้งที่สอง อาคารชำรุดเสียหายและปล่อยทิ้งร้างเป็นเวลานาน รัฐบาลไต้หวันได้บูรณะอาคารนี้เมื่อปี 1997 (พ.ศ. 2540) เปิดเป็นพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติไต้หวันแห่งชาติ เพื่อฟื้นคืนชีวิตของวรรณคดี วัฒนธรรม สถาปัตยกรรม และประวัติศาสตร์ของไต้หวัน (Council for Cultural Affairs, 2012)

พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติไต้หวันแห่งชาติทำหน้าที่ชำระตรวจสอบ จัดเก็บ และศึกษาค้นคว้าวรรณคดีไต้หวันตั้งแต่ยุคแรกเริ่ม ได้แก่ งานด้านคติชนของชนพื้นเมืองมาลาโย-โพลีเนเซีย (Malayo-Polynesian) จนถึงยุคประวัติศาสตร์ไต้หวัน ได้แก่ วรรณคดีของชาวดัตช์ วรรณคดีจีนยุคราชวงศ์หมิง ราชวงศ์แมนจู วรรณคดีของญี่ปุ่นในยุคที่ญี่ปุ่นปกครองไต้หวัน ตลอดจนวรรณคดีไต้หวันร่วมสมัยในปัจจุบัน นอกจากนี้ยังทำหน้าที่จัดแสดงเป็นพิพิธภัณฑสถานที่มีทั้งส่วนนิทรรศการ ห้องสมุด และห้องวรรณกรรมสำหรับเด็ก อีกทั้งยังจัดทำพิพิธภัณฑสถานเคลื่อนที่ เผยแพร่วรรณคดีไต้หวันสู่ประชาชนวงกว้าง เพื่อกระตุ้นความสนใจ ให้การศึกษา ตลอดจนสร้างความวิจิตรแก่วรรณคดีไต้หวัน พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติไต้หวันมีอุดมคติที่จะสร้างวัฒนธรรมการอ่านและวัฒนธรรมศิลปะวรรณคดีให้เป็นเสมือน “เพื่อนแห่งชีวิต” ของประชาชนไต้หวัน เพื่อทุกคนจะได้ร่วมกันสร้างวัฒนธรรมทางวรรณศิลป์ของไต้หวันให้เจริญงอกงาม

ในส่วนของนิทรรศการ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติไต้หวันแห่งชาติสร้างสรรค์หัวเรื่องเกี่ยวข้องกับพัฒนาการวรรณคดีไต้หวันมาจัดแสดงอย่างสม่ำเสมอ แต่ละหัวเรื่องจัดแสดง 5-6 เดือน ครั้งหนึ่งอาจมีหลายเรื่อง เช่นที่ผู้เขียนไปชมในครั้งนี้ (วันที่ 12 ตุลาคม 2555) แสดงสามหัวเรื่อง เรื่องแรก จิตวิญญานแห่งวรรณคดีไต้หวัน (The Inner World of Taiwan Literature - 「台灣文學的□在世界」) เรื่องที่สอง ร่วมเดินทางไปกับปีกแห่งวรรณกรรม (Swing in Literary Formosa - 「乘著文學的翅膀」) เรื่องที่สาม หนึ่งศตวรรษของ Gunter Grass นักเขียนรางวัลโนเบลชาวเยอรมัน

ผู้เขียนชมนิทรรศการเรื่องแรกอย่างละเอียด พบว่าด้วยนิทรรศการเพียง 4-5 ห้อง สามารถทำให้ผู้ชมเข้าใจพัฒนาการของวรรณคดีไต้หวัน แม้จะไม่ครอบคลุมทั้งหมด แต่ด้วยการเลือกสรรหัวข้อและตัวบทที่เป็นตัวแทนอย่างชาญฉลาดมาจัดแสดงด้วยสื่อผสม แบ่งหมวดหมู่ ทำคำอธิบายพอสังเขป เพียงเท่านี้ก็สามารถกระตุ้นให้ผู้ชมเกิดความสนใจใคร่รู้ที่จะไปค้นคว้าเพิ่มเติม และสร้างความประทับใจว่าไต้หวัน ซึ่งเป็นเพียงเกาะเล็กๆ และมีประวัติวรรณคดีที่เป็นของชาติไต้หวันเองไม่ยาวนาน กลับให้ความสำคัญแก่ภูมิปัญญาทางวรรณศิลป์ที่จะยืนยันการดำรงอยู่ของชาติไต้หวันอย่างภาคภูมิใจ

จิตวิญญานแห่งวรรณคดีไต้หวัน

(The Inner World of Taiwan Literature - 「台灣文學的□在世界」)

นิทรรศการหัวเรื่อง จิตวิญญานของวรรณคดีไต้หวัน นี้แบ่งเป็นสามหัวเรื่องย่อย ได้แก่ เสียงเพรียกหาจากธรรมชาติ 「山海的召喚」 บทสนทนาแห่งชาติพันธุ์ 「族群的對話」 และความรุ่งโรจน์แห่งวรรณคดี 「文學的榮景」 ทั้งสามเรื่องนี้แสดงเนื้อหาวรรณคดีในมิติที่สัมพันธ์กับธรรมชาติ สังคม และโลกาภิวัตน์ ซึ่งถือเป็นแก่นแกนของวรรณคดีไต้หวัน เพราะทั้งสามเรื่องนี้เป็นปัจจัยที่แตะแตะภูมิหลังด้านประวัติวรรณคดีไต้หวัน สะท้อนจิตวิญญานและความปรารถนาของนักเขียนไต้หวัน และสร้างสรรค์เรื่องเล่าของไต้หวันให้งอกงาม

เสียงเพรียกหาจากธรรมชาติ 「山海的召喚」

ในห้องนิทรรศการ เสียงเพรียกหาจากธรรมชาติ มีเนื้อหาแสดงให้เห็นเส้นทางการเดินทางของวรรณคดีไต้หวัน ผ่านการใช้สื่อผสม ทั้งบทกวี ภาพเคลื่อนไหว เสียงบรรยาย และเสียงดนตรีคลาสสิกคลอเบาๆ ประกอบกันเป็นภาพยนตร์

ขนาดสั้นฉายขึ้นฉนวนกระจกขนาดใหญ่ มีเนื้อหาฉายภาพผู้คนอพยพมาตั้งรกรากและใช้ชีวิตที่เกาะไต้หวันแห่งนี้ ชีวิตของผู้คนที่ฝ่าคลื่นโต้ลมเหล่านี้เป็นปฐมบทแห่งวรรณคดีไต้หวัน ในภาพยนตร์ขนาดสั้นนี้โหมโรงด้วยบทกวีที่ไพเราะอย่างยิ่งดังนี้

“เมื่อนักเขียนได้เริ่มจรดปากกาบนแผ่นกระดาษ วรรณกรรมก็เริ่มการเดินทางของเธอ ตัวอักษรหนึ่งตัว คำพูดหนึ่งคำ พุดกับจิตวิญญาณของนักเขียนได้ร่วมเร่ร่อน กระโดดโลดเต้น โบกโบยผ่านภูเขาและทะเล พานพบความขมขื่นของชีวิต ก้าวสู่วันเดือนปีแห่งความโศกเศร้า ความปิติ ความรัก ความใคร่ นี่คือการเสี่ยงมโหรีแห่งจิตวิญญาณที่ร้อยรัดกวีและวรรณกรรมเข้าด้วยกัน

หุ่บหุ่บตาทั้งคู่ และฟังสิ... ฟังอีก...

เปิดหูทั้งสองข้าง และมองสิ...มองอีก...

โลกได้ไหลวนอยู่ในถ้อยคำ หน้าต่างแห่งชีวิต แสงเจิดจ้าแห่งความหวัง และสถิตอยู่ในสี่สัณฐานบนหมอนับพัน นี่คือการรณคดีของไต้หวันที่พร้อมจะเดินทางร่วมกับเราในขณะที่เรากำลังก้าวเข้ามาสัมผัสเธอ”

(ผู้เขียนเป็นผู้แปลจากต้นฉบับภาษาจีน)

當作家的筆尖，碰觸稿紙的那一剎那，文學就開始了她的旅程。一字一句與作家的心靈，一起跳舞，奔跑，飛翔。穿越山海之間，經驗生命苦痛，走進日月榮景，是悲，是喜，是愛，是欲，這是作家與文學共譜的心靈樂章。

聽，再聽。閉上雙眼...

看，再看。打開耳目...

世界在句逗之間流轉，生命之窗，邁進希望的陽光，釋放萬千的精彩。這是台灣文學，而我們，在走進的時候，也參與了她的旅程。

(ผู้เขียนเป็นผู้บันทึกจากป้ายนิทรรศการ)

บทกวีบทนี้ได้โหมโรงให้ผู้ชมใคร่รู้ประวัติความเป็นมาของประเทศไต้หวันและวรรณคดีไต้หวัน ในด้านประวัติศาสตร์ กล่าวได้ว่ามีหลักฐานไม่มากนัก เดิมทีไต้หวันเป็นเกาะที่มีชาวพื้นเมืองซึ่งเป็นชาวหมู่เกาะในมหาสมุทรแปซิฟิกอาศัยอยู่มาก่อน สันนิษฐานว่าพวกชาวเกาะมาตั้งถิ่นฐานอยู่ราวหมื่นปีมาแล้ว ในขณะที่ชาวจีนเพิ่งอพยพมาจากแผ่นดินใหญ่เข้ามาอยู่ที่ไต้หวันในช่วงศตวรรษที่ 15 ปี 1517 (พ.ศ. 2060) นักเดินเรือชาวโปรตุเกสแล่นเรือมาถึงเกาะไต้หวันและได้ตั้งชื่อเกาะนี้ว่า เกาะฟอร์โมซา (Formosa) เป็นภาษาโปรตุเกสแปลว่า "เกาะที่สวยงาม (Beautiful Island)"

ในปี 1624 (พ.ศ. 2167) ชาวดัตช์เข้ามาบูรณและยึดครองเกาะฟอร์โมซา แล้วตั้งบ้านเมืองขึ้นที่ไถหนาน อีก 2 ปีต่อมา กองเรือสเปนยกกำลังเข้ามาบุกรุกแย่งเกาะฟอร์โมซาไปครอง แต่ชาวดัตช์ได้ต่อสู้แย่งชิงเอาเกาะกลับคืนมาอีกครั้งหนึ่งในปี 1641 (พ.ศ. 2184) ในช่วงปี 1660 (พ.ศ. 2203) กษัตริย์จีนแห่งราชวงศ์หมิงและแมนจู เริ่มเข้ามามีบทบาทในการครอบครองเกาะฟอร์โมซา ในที่สุดชาวจีนก็ได้ขับไล่ชาวดัตช์ออกไป ชาวแมนจูได้ชัยชนะและผนวกเอาเกาะฟอร์โมซาเข้าไปเป็นดินแดนส่วนหนึ่งของมณฑลฝูเจี้ยน ซึ่งได้กลายเป็นแหล่งพักพิงให้ผู้อพยพจากจีนเข้ามาตั้งถิ่นฐาน ในเวลาต่อมาญี่ปุ่นใช้กำลังแย่งเกาะฟอร์โมซาไปจากจีนในปี 1895 (พ.ศ. 2438) และได้ยึดครองจนกระทั่งสงครามโลกครั้งที่ 2 ยุติลง ญี่ปุ่นแพ้สงครามและถูกฝ่ายสัมพันธมิตรบังคับให้ยกเกาะฟอร์โมซาคืนให้แก่จีน เมื่อพรรคคอมมิวนิสต์จีนเข้ามามีอำนาจในจีนในปี 1949 (พ.ศ. 2492) พรรคก๊กมินตั๋ง พรรคการเมืองชาตินิยมของจีนที่เป็นฝ่ายแพ้ก็พาผู้คนหนึ่งล้านห้าแสนคนอพยพออกจากแผ่นดินใหญ่มาตั้งถิ่นฐานที่ไต้หวันในทุกวันนี้ (วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี, 2556)

ในด้านวรรณคดี คนส่วนใหญ่เข้าใจว่าไต้หวันมีแต่เพียง ประวัติวรรณคดีญี่ปุ่น และ ประวัติวรรณคดีจีน ประวัติวรรณคดีไต้หวันเป็นเพียงส่วนเล็กลงๆ ไม่ได้รับความสนใจ จนมีผู้กล่าวว่า “ไต้หวันไม่มีวรรณคดี” จนกระทั่งประมาณปี 1980 (พ.ศ. 2523) เยี่ยเสอเทา (葉石濤) เขียนประวัติวรรณคดีไต้หวัน 《台灣文學史綱》 ขึ้นได้สำรวจรวบรวม และศึกษาวรรณคดีของไต้หวัน ทั้งในส่วนที่เป็นมุขปาฐะและลายลักษณ์ ทั้งในแง่ประวัติความเป็นมาและวิพากษ์วิจารณ์ หนังสือเล่มนี้ได้ส่งอิทธิพลอย่างกว้างขวางในวงวรรณคดีไต้หวัน ulyให้เห้นความรุ่มรวยของวรรณคดีไต้หวัน ที่มีทั้งวรรณคดีมุขปาฐะ กวีนิพนธ์โบราณ และวรรณกรรมสมัยใหม่ (黃佳慧, 2011: 103)

หนึ่งในวรรณคดีเล่มสำคัญได้แก่ รวมเรื่องสั้นชุด สายน้ำแห่งความตาย 《黑水溝》 [เฮยชุยโกว (黑水溝)] แปลตามรูปศัพท์ หมายถึงร่องน้ำสีดำ เป็นชื่อเดิมของเกาะไต้หวัน] วรรณคดีเล่มนี้ได้สะท้อนให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ เมื่อชาวจีนแผ่นดินใหญ่ต้องอพยพมาตั้งรกรากใหม่ที่เกาะไต้หวัน ไม่ว่าจะเป็เพราะต้องการบุกเบิกแผ่นดินใหม่ หลีกหนีจากสังคมเดิม หนีการเมือง หรือประสบภาวะสงคราม ทุกคนต้องเสี่ยงชีวิตฝ่าคลื่นลมที่โถม โผ่นสายน้ำแห่งความตายสายนี้ จนมีคำกล่าวว่า “ไป 10 ตาย 6 เหลือ 3 อีก 1 ป่วยหน้ากลับ” (六死三留一回頭) (豆瓣讀書, 2005)

วรรณคดีเล่มนี้ ด้านหนึ่งแสดงให้เห็นการสร้างบ้านแปงเมืองของชาวจีนแผ่นดินใหญ่ที่อพยพมาตั้งถิ่นฐานที่นี่ อีกด้านหนึ่ง แสดงให้เห็นการผสานสายสัมพันธ์ระหว่างผู้อพยพกับชนพื้นเมือง คนหลากหลายชาติพันธุ์ที่หลอมรวมต่างกรรมต่างวาระนี้เองได้ร่วมกันสร้างวรรณคดีไต้หวันทั้งมุขปาฐะและลายลักษณ์ขึ้น แสดงออกซึ่งความคิดอันหลากหลาย สร้างวรรณคดีและบทละครมากมายที่สะท้อนอารมณ์สับสนท้อสผู้คนชั้นหลัง กล่าวได้ว่า วัฒนธรรมและชาติพันธุ์อันเปรียบเสมือนสายน้ำที่โอบล้อมเกาะไต้หวันนี้เองเป็นวัตถุดิบในการสร้างวรรณคดีไต้หวันให้งอกงาม และในขณะเดียวกันก็ได้ให้ประสบการณ์ที่แตกต่างทางวัฒนธรรมอันซับซ้อนแก่ผู้อ่าน

ภาพที่ 1 ปกหนังสือรวมเรื่องสั้น สายน้ำแห่งความตาย 《黑水溝》

ที่มา : <http://book.douban.com/subject/6541432/>

บทสนทนาแห่งชาติพันธุ์ 「族群的□□」

ดังได้กล่าวข้างต้นว่าไต้หวันเป็นเกาะที่มีชนหลายเชื้อชาติมาตั้งรกรากใหม่ ทั้งภูมิลัษณ์ วัฒนธรรม และภาษาจึงมีความหลากหลาย ในประวัติศาสตร์ที่ผ่านมา ชนหลายเชื้อชาติเหล่านี้ดำรงอยู่ท่ามกลางความขัดแย้ง แ่งชิงทรัพยากรเพื่อการดำรงชีวิต แต่ในภาวะที่ปะทะขัดแย้งกันนี้ ต่างก็พยายามเรียนรู้ซึ่งกันและกัน เพื่อแสวงจุดร่วม สงวนจุดต่าง สร้างความสมานฉันท์ให้บังเกิดขึ้นในแผ่นดินแห่งความแตกต่าง การรับฟังปัญหาและยอมเรียนรู้ซึ่งกันและกันจึงเปรียบเสมือนเสียงสะท้อนประสบการณ์ชีวิต และเป็นบทสนทนาแห่งประวัติศาสตร์หน้าหนึ่งที่หลอมรวมทุกชาติพันธุ์ให้เกิดเป็นอัตลักษณ์ของไต้หวัน

ในห้องนิทรรศการ **บทสนทนาแห่งชาติพันธุ์** เน้นประเด็นเรื่องการตื่นตัวทางวัฒนธรรม (Cultural Awakening 「文化〇醒」) มีหัวข้อย่อยหลายหัวข้อเช่น “การขัดแย้งและการผสมผสาน” 「競生與磨合」 แสดงงานประพันธ์ที่ฉายภาพชนต่างชาติดั้งชาติพันธุ์ที่บางครั้งปะทะขัดแย้งและบางครั้งก็ประสานสามัคคี, “การมีชีวิตร่วมและผลิบาน” 「共生與綻放」 แสดงงานประพันธ์หลากหลายสำเนียงหลายชาติพันธุ์ และงานประพันธ์ของนักเขียนต่างยุคสมัยที่มีจิตสำนึกต่อสังคม นอกจากนี้ ยังแสดงให้เห็นความเคลื่อนไหวทางวรรณคดีที่มุ่งสร้างความเป็นชาติและอัตลักษณ์ของสังคมไต้หวัน

ภายใต้อำนาจการปกครองของญี่ปุ่นเต็มไปด้วยกฎเกณฑ์ โดยเฉพาะกฎทางการทหารที่มุ่งปราบปรามและจัดระเบียบสังคมและการเมือง ที่จำกัดสิทธิและเปลี่ยนแปลงรูปแบบการดำรงชีวิตของชาวไต้หวัน ชาวไต้หวันต่อต้านการกดขี่ด้วยการเคลื่อนไหวทางสังคมและวัฒนธรรมอันหลากหลายอย่างขนานใหญ่ และรวมพลังคนรากหญ้าเพื่อร่วมเรียกร้องให้มีการปฏิรูป ในประวัติศาสตร์ทุกยุคสมัย นักเขียนที่มีจิตสำนึกต่อสังคมย่อมอุทิศชีวิตให้แก่การสร้างงานเขียน ใช้ปลายปากกาจุดประกายไฟแห่งการต่อสู้ให้ลุกโชติช่วง ในการเผชิญหน้ากับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมการเมือง นักเขียนยืนหยัดที่จะพัฒนางานเขียนของตนเพื่อยกระดับความคิด และอุทิศชีวิตร่วมอยู่ในขบวนการเคลื่อนไหวเพื่อสังคมที่ดีขึ้น แม้จะถูกขัดขวางจากนโยบายทางการเมือง นักเขียนทั้งหลายยังร่วมกันจัดงานสัมมนาเพื่ออภิปรายและสร้างสรรค์กิจกรรมทางปัญญา ด้วยจุดประสงค์ที่จะรื้อรื้อน้ำแกสวนวรรณคดีให้เบ่งบานขึ้นอีกครั้ง

นิทรรศการในห้องนี้ มีบทกวีไพเราะบทหนึ่งที่น่าจดจำเป็นตัวแทนของชาวไต้หวัน ชื่อ **เสียงแห่งหิมะ 《雪的聲音》** ของหลี่ชวี่เสียน (李魁賢) มีเนื้อหาสะท้อนน้ำเสียงคับแค้นใจของประชาชนไต้หวันที่ต้องตกอยู่ภายใต้การปกครองของญี่ปุ่น เปี่ยมด้วยสำเนียงแห่งความขมขื่น น้อยเนื้อต่ำใจ ซวนเซทีนใจ แต่แฝงนัยแห่งความหวังที่จะลุกขึ้นยืนหยัดในท่ามกลางความเหน็ดเหนื่อย อ้างว้าง และเสื่อมทราม

“หิมะที่โปรยปรายอยู่บนยอดหญ้าที่แล้งเรื่อ
ได้เปล่งเสียงดอกไม้ที่โรยร่วงแห่งไต้หวัน”

(ผู้เขียนเป็นผู้แปลจากต้นฉบับภาษาจีน)

雪在所有的枯草上
發出台灣芒花的聲音

(ผู้เขียนเป็นผู้บันทึกจากป้ายนิทรรศการ)

ภาพที่ 2 บทกวีชื่อ เสียงแห่งหิมะ 《雪的声音》 ของกวีชื่อ หลี่ชู่เสียน (李魁賢)

ที่มา : ผู้เขียนบันทึกภาพจากป้ายผ้าแสดงในห้องนิทรรศการ

มุมหนึ่งในห้องนิทรรศการนี้ มี “ละครตุ้” ซึ่งเป็นการฉายละครในตุ้กระຈီเหลี่ยมไม่ใหญ่มาก ข้างในมีฉากจริง เคลื่อนย้ายได้ด้วยกลไกทางคอมพิวเตอร์ ในสื่อบัตรเขียนแนะนำว่าละครตุ้ที่ได้ชมนำมาจากวรรณกรรมสองเรื่องคือ เรื่อง ตาชั่ง 《一担秤子》 ของไล่เหอ (賴和) และเรื่อง ขนมหีเยาะกระดองปู 《蟹殼黃》 ของหลินไฮอิน (林海音) มาสร้างเป็นบทละคร มีเนื้อหาสะท้อนสังคมได้วันที่ถูกญี่ปุ่นปกครองและกดขี่ (陳兆珍, 2012) รวมทั้งชี้ให้เห็นความสำคัญของรากเหง้าที่ยึดโยงอดีตและส่งทอดสู่อนาคต (林建廷, 2010) บทละครพยายามแสดงให้เห็นว่าผู้ประพันธ์ได้ก้าวผ่านช่วงเวลาแห่งการขัดแย้งและการผจญภัยด้วยสภาพจิตใจที่เข้มแข็ง เรียกร้องความยุติธรรมให้เกิดแก่สังคมได้วัน พร้อมทั้งชี้ให้เห็นว่าอนุชนเป็นกลุ่มที่สำคัญที่จะสืบทอดความนึกคิดอันดีงามเหมือนเมล็ดพันธุ์พืชที่หยั่งรากในดิน เติบโต และงอกงามต่อไป

นอกจากนี้ ยังจัดแสดงวรรณคดีประเภทคติชน มีทั้งบทเพลงพื้นเมืองและเรื่องเล่าจากชนเผ่าต่างๆ ที่ใช้ภาษาถิ่น และสะท้อนให้เห็นวิถีชีวิต ตลอดจนประวัติศาสตร์ชนกลุ่มน้อยในไต้หวัน

ความรู้โรจน์แห่งวรรณคดี 「文学的祭景」

วรรณคดีไต้หวันได้ก้าวเข้าสู่ยุคสมัยใหม่ตั้งแต่ช่วงที่อยู่ใต้อาณานิคมของญี่ปุ่น ได้ผ่านกระแสการเปลี่ยนแปลงทางความคิดอันแตกต่างของแต่ละสมัย ซึ่งมีสาเหตุมาจากการขยายตัวของสังคม งานประพันธ์ที่มีเนื้อหาสะท้อนช่องว่างแห่งความแตกต่างในการดำรงชีวิตหรือการขยายประสบการณ์การรับรู้ทางด้านเพศเกิดขึ้น เป็นสัญญาณบ่งว่าไต้หวันกำลังเผชิญหน้ากับกระแสโลกาภิวัตน์

นิทรรศการห้องนี้จัดแสดงวรรณกรรมสมัยใหม่ซึ่งมีเนื้อหาหลากหลาย ทั้ง “วรรณกรรมสตรีนิยม” 「女性文學」 ทั้ง “วรรณกรรมอีโรติก” 「情慾書寫」 เหล่านี้ล้วนเป็นเสน่ห์แห่งวรรณกรรมสมัยใหม่ของไต้หวัน ซึ่งสั่งสมมาจากภูมิปัญญาทางวรรณศิลป์อันรุ่มรวย ก่อร่างเป็นวรรณคดีไต้หวันแห่งชาติที่เผชิญหน้ากับโลกาภิวัตน์ทั้งในมิติกว้างและลึกอย่างท้าทาย

Institute of Culture and Arts

หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ไต้หวันตกอยู่ในภาวะหลังสงคราม ประสบปัญหาเศรษฐกิจ โดยเฉพาะภาวะเงินเฟ้อ แต่ด้วยปัจจัยหลายประการ เช่น โครงสร้างระบบเศรษฐกิจค่อนข้างดีและรัฐบาลมีนโยบายแก้ไขที่มีประสิทธิภาพ สามารถพลิกฟื้นเศรษฐกิจได้อย่างรวดเร็ว ตั้งแต่ปี 1980 (พ.ศ. 2523) เป็นต้นมา เศรษฐกิจของไต้หวันเติบโตก้าวกระโดดอย่างมหัศจรรย์ เรียกว่า “Economic miracle” (Linhanfa, 2553) แต่สิ่งที่มาพร้อมกับการเติบโตทางเศรษฐกิจ ไต้หวันต้องประสบปัญหามลพิษทางอุตสาหกรรม ปัญหาสิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรม นักเขียนไต้หวันได้ใช้งานประพันธ์ของตนเป็นกระบอกเสียงเพื่อกาฬารรรมชาติและชีวิตที่ดีกว่า

การเปลี่ยนแปลงดำเนินไปไม่รู้จักจบ วรรณคดีในยุคสมัยใหม่นี้แสดงให้เห็นความเปลี่ยนแปลงอย่างมีสีสันในไต้หวัน โดยเฉพาะงานประพันธ์ที่สะท้อนชีวิตผู้คนชนบทที่เป็นคนส่วนใหญ่ของไต้หวัน เราได้ยินเสียงอันแตกต่างของผู้คนด้วยมุมมองที่หลากหลาย เราได้ยินบทโต้ตอบระหว่างโลกธรรมชาติดกับโลกสมัยใหม่ ระหว่างมนุษย์กับแผ่นดิน เสียงเหล่านี้ได้ประสานกันทำให้เข้าใจความหมายแห่งความสัมพันธ์อันลึกซึ้งและแท้จริงระหว่างโลกเก่ากับโลกใหม่และระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ

ความเคลื่อนไหวทางสังคมและวัฒนธรรมผ่านเข้าไต้หวันตั้งแต่ศตวรรษที่ 20 และได้เปลี่ยนแปลงสังคมไต้หวันอย่างรวดเร็ว ในมุมของวรรณคดี งานประพันธ์กลุ่มหนึ่งได้ฉายให้เห็นความคิดเรื่องทางเพศที่เปลี่ยนไป เมื่อเผชิญกับมุมมองใหม่ ไต้หวันไม่ได้เป็นผู้รับฝ่ายเดียวแล้ว แต่ได้ซึมซับและเปลี่ยนอิทธิพลภายนอกให้เหมาะแก่สภาพภายในของไต้หวัน

ในขณะเดียวกัน อิทธิพลภายนอกก็มีส่วนกำหนดการสร้างวรรณคดีสมัยใหม่ ได้หัวนมมีส่วนสัมพันธ์กับโลกภายนอกมานาน การแปลและการตีพิมพ์ที่ก้าวหน้าทำให้วรรณคดีได้หัวนมขยายวงประสบการณ์ไปสู่โลกภายนอก ด้วยแรงขับเคลื่อนของเทคโนโลยีขั้นสูงและเครือข่ายสื่อที่กระจายแผ่ถึงกันทั่วโลกได้ป้อนเนื้อหาที่แตกต่างและสดใหม่แก่วรรณคดี ในโลกยุคดิจิทัล คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตได้นำพาผู้อ่านมีอิสระที่จะตีความ โต้ตอบ และสร้างสรรค์ใหม่ในพื้นที่ของวรรณคดีด้วยความน่าตื่นตาตื่นใจ

นิทรรศการห้องนี้ได้แสดงแนวโน้มใหม่ของวรรณคดีที่กระตุ้นให้ผู้อ่านร่วมสร้างสรรค์และตีความตัวบท ซึ่งจะสะท้อนบุคลิกลักษณะและภูมิหลังของแต่ละคน เกิดประเพณีวรรณคดีใหม่ที่สะท้อนมุมมองทางเพศที่แตกต่าง และสร้างประสบการณ์การอ่านที่เป็นปัจเจกบุคคลมากขึ้น ผู้จัดนิทรรศการใช้ “แสง” กับ “เงา” ประกอบการแสดงบทกวี เพื่อสร้างมิติซับซ้อนให้เกิดแก่การวิจักษ์และตีความ เพื่อสื่อให้เห็นสิ่งเร้าขบขันและมายาภาพของอารยธรรมสมัยใหม่ที่รายล้อมสังคมปัจจุบัน และเพื่อเป็นประจักษ์พยานว่าวรรณคดีได้หัวนมก้าวสู่ประชาคมโลกอยู่ทุกลมหายใจ

“วรรณกรรมสตรีนิยม” 「女性文學」

ผู้หญิงเป็นแรงขับเคลื่อนสำคัญในวรรณคดียุคหลังสงครามในได้หัวนม งานประพันธ์ของนักเขียนหญิงได้รับความนิยมนมากขึ้น จากบทความที่เผยแพร่ในท้องถิ่นก็ก้าวสู่นวนิยายสมัยใหม่ จากที่เคยเป็นเพียงหัวข้อถกเถียงก็พัฒนาสู่ความเคลื่อนไหวทางความคิดเรื่องสตรีนิยม นักเขียนหญิงมีบทบาทมากขึ้น สร้างงานประพันธ์ที่มีเนื้อหาสะท้อนชีวิตครอบครัวไปจนถึงสำนึกของความเป็นชาติ ขยายประสบการณ์เชิงปัจเจกบุคคลแบ่งปันสู่มุมมองความคิดของสตรีในวงกว้างอย่างชัดเจน

ในมุมหนึ่งของห้องนิทรรศการ ผู้จัดนิทรรศการใช้ประติมากรรมประกอบบทกวี โดยนำกระดาษเปล่าเย็บเล่มหนาบาง บางบางวางเรียงกัน เมื่อเปิดไฟฉายสาด ปรากฏเป็นเงารูปหน้าผู้หญิงซ้อนสามชั้น บทกวีเล่าถึงความคับแค้นของความเป็นหญิงว่า

เงาร่างแห่งสตรี

เงินชีวิต

Institute of Culture and Arts

“หยุดก้าวเดินเพียงครู่แล้วมองดูฉันสามคน

เงาที่อยู่ล่างเป็น “ฉัน” ที่เป็นลูกสะใภ้

เงาที่อยู่บนเป็น “ฉัน” ที่เป็นแม่

แล้วอีกคนล่ะ

คือร่างเปลือยเปล่าแห่งจิตใจ

ที่ยังความหวาดผวาต่อเงาตะคุ่มนั้น

ฉันต้องก้าวเดินไปสู่เงาที่ละชั้น

จนกว่าชีวิตจะมลายสูญ

โดยไม่รู้ว่าขอบฝั่งนั้นสิ้นสุด ณ ที่ใด

คือเงามีต? คือเงาสว่าง?”

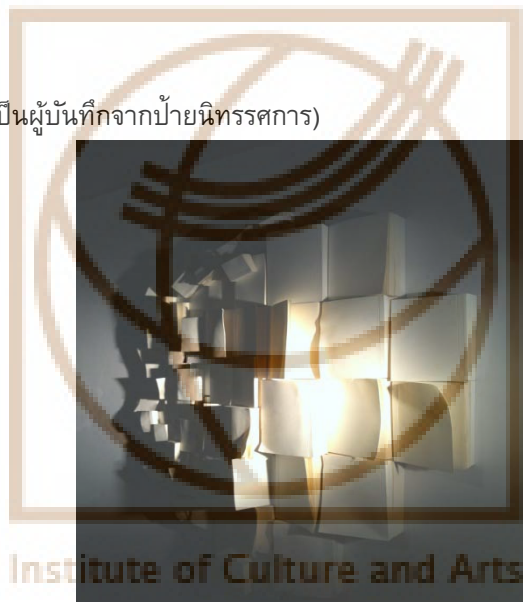
(ผู้เขียนเป็นผู้แปลจากต้นฉบับภาษาจีน)

《女性的身影》

陳秀喜

稍停步看看三個我
矮的影子是 人之媳婦
高的影子是 人之母
另一個呢?
是擁有裸體的心
令我驚悸的虛影
終會隨著步履消逝
總要走完那一程
不知長巷的盡處
是暗! 是明!

(ผู้เขียนเป็นผู้บันทึกจากป้ายนิทรรศการ)

ภาพที่ 3 ภาพประติมากรรมประกอบบทกวีชื่อ เกรียงไกรแห่งสตรี 《女性的身影》

ที่มา : ผู้เขียนบันทึกภาพจากห้องนิทรรศการ

“วรรณกรรมอีโรติก” 「情慾書寫」

เมื่องานประพันธ์ของนักเขียนหญิงแถวหน้ามีจำนวนมากขึ้น บทบาทของผู้หญิงในงานประพันธ์มักจะปรากฏอย่างมีนัยสำคัญ ไม่เฉพาะของนักเขียนหญิงเท่านั้น งานประพันธ์ของนักเขียนชายก็เช่นเดียวกัน นักเขียนชายและนักเขียนหญิงย่อมมีมุมมองที่ต่างกันในเรื่องของความงามและความเศร้า ดังนั้นทัศนคติต่อเพศที่แตกต่าง ตลอดจนการเปิดเปลือยเรื่องกามารมณ์ก็ได้ถูกบันทึกไว้ในประวัติศาสตร์ยุคเดียวกันนี้ด้วยมุมมองที่ต่างกัน เหมือนกล้องถ่ายรูปที่ถ่ายภาพเดียวกันแต่คนละมุม

นอกจากนี้ ปัญหาของคนหนุ่มสาวก็มีการเปลี่ยนแปลงในช่วงเวลาเดียวกัน จากเรื่องความรักและเพศที่อยู่ในกรอบประเพณีมาสู่การตระหนักรู้ในความต้องการที่แท้จริง วรรณกรรมสตรีนิยม เรื่องเล่าของหนุ่มสาว การเปิดเผยอารมณ์รัญจวนทางเพศ เรื่องเล่าของชนรักร่วมเพศ ล้วนบานสะพรั่งในสวนวรรณคดีได้หัวนสมัยใหม่ นับตั้งแต่ความเคลื่อนไหว

ของสตรีนิยมในปี 1970 (พ.ศ. 2513) เป็นต้นมา หัวข้อเพศสภาพและเพศวิถีได้เข้ามามีบทบาทในการประเมินค่าของสังคม ใต้หวันและวรรณคดีใต้หวันด้วยมุมมองที่แตกต่างหลากหลาย

เรื่องเล่าของชนรักร่วมเพศได้รับการตีพิมพ์มาเป็นเวลานานพอสมควร แม้กระทั่งในยุคที่ใต้หวันยังเป็นสังคมอนุรักษนิยม ในยุคสมัยเช่นนี้ ประเด็นเรื่องรักร่วมเพศก่อให้เกิดข้อถกเถียง เช่น ความเหมาะสมทางศีลธรรม และผู้สืบทอดตระกูล ในปี 1990 (พ.ศ. 2533) สังคมมีอิสรภาพมากขึ้น กระตุ้นให้เกิดวรรณกรรมแนวทดลอง และเกิดนวนิยายรักร่วมเพศเป็นกระแสหลักในวงวรรณคดีใต้หวัน วรรณคดีแนวนี้นี้ต้องเผชิญกับการถกเถียงเรื่องต้นธาราคะและการกำหนดอัตลักษณ์ทางเพศ อีกทั้งได้ทำลายพรมแดนแห่งอคติทางเพศและนำเสนอมุมมองที่แตกต่างเกี่ยวกับเพศและความสัมพันธ์ทางเพศแบบใหม่

เรื่องราวทางกามารมณ์ได้แพร่กระจายในงานประพันธ์ จากงานประพันธ์ต้องห้ามกลายเป็นวรรณกรรมระดับรางวัล วรรณคดีแนวอีโรติกได้เปิดเผยสถานภาพที่เปลี่ยนไปของผู้หญิงในสังคมและค่อยๆ ขับเคลื่อนสู่อิสรภาพทางเพศ วรรณคดีแนวอีโรติกสมัยใหม่ก้าวพ้นจากประสบการณ์ส่วนบุคคลไปสู่การเผยแพร่ เผยอำนาจ และประจักษ์หน้ากับอุปสรรคที่เชื่อมโยงกับความสัมพันธ์อันละเอียดอ่อนระหว่างจิตใต้สำนึก สังคม กับการเมืองการปกครอง

มุมหนึ่งของห้องนิทรรศการที่แสดงวรรณกรรมเนื้อหาเกี่ยวกับสตรีและเพศวิถี ความรักของชายกับชาย หญิงกับหญิง วัยรุ่นทั้งชายและหญิงกำลังเผชิญหน้ากับทัศนคติที่ซับซ้อนและท้าทาย วรรณคดีสมัยใหม่หยิบยกเรื่องเพศสภาพ เพศวิถีที่แตกต่าง ผู้ใหญ่ และโลก ถ่ายทอดผ่านสายตาของวัยรุ่น และเปิดเผยการเดินทางของภาวะอารมณ์ในช่วงเวลาที่แตกต่างในประวัติศาสตร์หน้าใหม่ของใต้หวัน

บทสรุป

พิพิธภัณฑ์วรรณคดีใต้หวันแห่งชาติทำหน้าที่เป็นแหล่งการเรียนรู้ด้านศิลปะวรรณคดี นอกจากจะจัดแสดงนิทรรศการทั้งในสถานที่และนอกสถานที่แล้ว ยังจัดกิจกรรมอบรมปฏิบัติการด้านหนังสือแก่เยาวชน ที่สำคัญ ในอาคารพิพิธภัณฑ์ยังมีห้องสมุดประชาชน มีห้องวรรณกรรมสำหรับเด็ก มีหน่วยงานทำวิจัยด้านวรรณคดี รวบรวม จัดหมวดหมู่ตีความ ชำระและจัดเก็บรักษาด้านฉบับโบราณ

เนื้อหาในนิทรรศการที่ได้ชมในครั้งนี้แสดงพัฒนาการทางวรรณคดีใต้หวัน ตั้งหัวข้อน่าสนใจว่า จิตวิญญาณแห่งวรรณคดีใต้หวัน จัดหัวเรื่องย่อยไว้สามหัวเรื่อง คือเสียงเพรียกหาจากธรรมชาติ บทสนทนาแห่งชาติพันธุ์ และความรุ่งโรจน์แห่งวรรณคดี แสดงความสัมพันธ์ระหว่างวรรณคดีใต้หวันกับธรรมชาติ สังคม และโลกาภิวัตน์ ซึ่งทำให้ผู้ชมเกิดความเข้าใจพัฒนาการของวรรณคดีใต้หวันอย่างน่าสนใจ และได้รู้จักชื่นชมบทกวีหลายๆ บทที่นำมาแสดง

ผู้ชมจะได้เห็นความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการจัดพิพิธภัณฑ์ให้มีชีวิต โดยจัดแสดงด้วยสื่อผสม เช่น ฉายภาพยนตร์ขนาดสั้นประกอบบทกวี แสดงละครตุ้ม มีประติมากรรมเล่นแสงเงา และบทบรรยายความรู้ก็เลือกหยิบยกคัดสรรมาแต่ที่สำคัญ ไม่ยืดเยื้อเกินไป

ผู้เขียนบทความเดินออกจากพิพิธภัณฑ์ด้วยความรู้สึกสองประการ ประการแรก รู้สึกมีความสุขที่ได้รับอิทธิพลจากการชม แม้จะเป็นเพียงข้อมูลอันน้อยนิด แต่ทำให้เรารู้จักใต้หวัน ว่าใต้หวันได้ผ่านการต่อสู้ ได้ผ่านประสบการณ์ทางสังคมการเมือง ได้เรียนรู้สัมผัสอิทธิพลของชนชาติอื่น ประเทศอื่น ทั้งที่ก่อให้เกิดความผสมผสานและก่อให้เกิดความแปลกแยก แม้กระทั่งความรวดเร็ว อีกความรู้สึกหนึ่ง รู้สึกโหยหาว่าประเทศไทยที่เราพูดกันว่าเรามีมรดกทางวัฒนธรรม รุ่มรวยไปด้วยวรรณคดีวรรณกรรมมากมายที่แสดงอารมณ์ของเร เราไม่เคยคิดทำอะไรเช่นนี้ รัฐไม่ส่งเสริมวรรณคดีวรรณกรรมที่เป็นตัวแทนแห่งความนึกคิดของประชาชาติ การทำพิพิธภัณฑ์วรรณคดีแห่งชาติ แม้จะเป็นการลงทุนที่ใหญ่โตและดูเหมือนไม่ได้ประโยชน์อะไร แต่คือการให้การศึกษาก่อนเยาวชนของเรา เหนือสิ่งอื่นใด นี่คือ “หน้าตา” ของประเทศชาติเรานั่นเอง

เอกสารอ้างอิง

- วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี. (2556). เกาะไต้หวัน. สืบค้นเมื่อ 1 มีนาคม 2556, จาก <http://th.wikipedia.org/wiki/เกาะไต้หวัน>
- Council for Cultural Affairs. (2012). **National Museum of Taiwan Literature**. สืบค้นเมื่อ 1 มีนาคม 2556, จาก <http://www.nmtl.gov.tw/>
- Encyclopedia of Taiwan. (2010). **Moriyama Matsunosuke**. สืบค้นเมื่อ 1 มีนาคม 2556, จาก <http://taiwanpedia.culture.tw/en/content?ID=4885>
- Linhanfa. (2553). มหัตตจริยในการพัฒนาเศรษฐกิจของไต้หวัน จากอดีตมองปัจจุบัน. สืบค้นเมื่อ 12 มีนาคม 2556. จาก <http://linhanfa.exteen.com/>
- Shelley Shan. (2009). **The helmsman who shaped the style of Taipei City**. สืบค้นเมื่อ 1 มีนาคม 2556, จาก <http://www.taipeitimes.com/News/taiwan/archives/2009/12/28/2003462052>
- 黄佳慧. (2011). **情采飛揚：台灣文學行動博物館**. 台南□：台灣文學館
- 豆瓣讀書. (2005) **黑水溝**. สืบค้นเมื่อ 4 มีนาคม 2556, จาก <http://book.douban.com/subject/6541432/>
- 林建廷. (2010). 飲食想像與離散書寫——談林海音的短篇小□《蟹殼黃》. สืบค้นเมื่อ 11 มีนาคม 2556, จาก <http://www.docin.com/p-576101372.htm>
- 陳兆珍.(2012). **賴和小□的寫作技巧**. สืบค้นเมื่อ 11 มีนาคม 2556, จาก <http://www.docin.com/p-290982546.html>

Institute of Culture and Arts